

FERREIRA FERNÁNDEZ, Antonio Xavier; NOGUEIRA LÓPEZ, Alba; TATO PLAZA, ANXO; VILLARES NAVIERA, Luis, *Estatuto Xurídico da lingua galega*, Ediciones Xerais, Vigo, 2005, 254 pàg.

Tot i que he tingut algunes dificultats puntuals per entendre l'obra que es recensionia, cal remarcar *iuris et de iure* que estem davant una monografia magnífica. L'acreditada solvència dels seus autors, que no signen individualment els capítols que escriuen, encara que per la seva trajectòria professional es pot intuir quin ha elaborat cadascun d'ells,¹ dota l'obra d'una unitat palmària i superba. A més a més, la frescor del llibre —potser encomanada pel seu

origen geogràfic—s'agraeix en els turbulents temps en què som —segons alguns— i per entendre el complicat ordenament lingüístic estatal, per la qual cosa la seva lectura és molt recomanable: llegiu, per a l'Administració militar i els seus comandaments, polítics o militars (p. 91-92, que recull les modulacions de la STC 123/1988, de 23 de juny); llegiu per a tot un president del Tribunal Suprem, en relació amb unes desafortunades declaracions.² Al costat d'això,

1. Són d'agrair les referències, presumptament desenvolupades per algun o alguna administrativista, de les pàgines 129 a 133, sobre els actes administratius anul·lables o revisables si vulneren els drets lingüístics.

2. Em refereixo a les afirmacions del president del Tribunal Suprem en què deia: «Si estigués exercint a Catalunya aprendria català, però com un enriquiment personal [...] com m'agrada quan vaig a Andalusia, aprendre a ballar sevillanes [...] el que no crec és que calgui imposar a ningú el coneixement d'una llengua que després no té una projecció diguem-ne positiva en altres aspectes de la vida». Contestades per l'Associació de Juristes en De-

l'obra no defuig analitzar règims autònoms com els de Catalunya i el País Basc, la qual cosa reactiva el seu valor afegit, ja que es tracta d'un llibre amb pretensió d'analitzar, essencialment, el règim jurídic del gal·lec,³ i escrit en gal·lec.

Efectivament, cosa que no és freqüent en els temes sobre drets lingüístics, hi ha una part molt il·lustrativa sobre la derivació del gal·lec en l'àmbit privat (p. 169 i s.) que no estic en condicions de confrontar, ja que s'atura en aspectes bàsics com ara la llengua en els registres públics (de la propietat i civil) amb totes les seves derivacions; podem dir el mateix de la regulació jurídica del gal·lec i el seu estatut jurídic, també, en el registre mercantil i en l'oficina de patents i marques, entre d'altres. Però igualment en l'etiquetatge de productes i en la publicitat.

I és que, com es diu en el preàmbul, el llibre estudia els drets i les obligacions tant en l'àmbit públic (administracions públiques, educació, justícia, funció pública, etc.) com en l'esmentat àmbit privat, per tal d'analitzar les més recents tendències de les regulacions lingüístiques que poden contribuir a normalitzar les relacions privades i l'ús del gal·lec. Tot això com a evolució lògi-

ca i desitjable ja que, des de les primeres lleis de normalització lingüística (evidentment allà on van existir amb tal pretensió, que no és el cas del País Valencià), han passat ja més de vint anys.

L'obra, doncs, se situa, amb mèrit propi, entre les referències bàsiques que caldrà tenir en compte sobre la matèria, especialment quant al règim jurídic de la llengua gallega, com el seu nom indica. I així, en un *iter* lògic, podem trobar en aquesta monografia aportacions valuoses com les següents:

A) Els aspectes referents a l'àmbit internacional (p. 15 i s.). I com no podia ser d'una altra manera, analitza la repercussió de la Carta Europea de les Llengües Regionals o Minoritàries de 1992, cosa que condueix els autors a fer una breu anàlisi de les llengües o del plurilingüisme a Europa (p. 17-19). Per trobar una bona síntesi de la projecció del gal·lec a la Unió Europea i l'estudi de la regulació lingüística en el si de la Unió, vegeu les p. 22-30.

No trobem en canvi, cosa que és lògica a causa de les llargues esperes en la publicació de tota obra, cap referència al Memoràndum del Govern espanyol de desembre de 2004, en què l'executiu central va sol·licitar el reconeixement oficial a la

---

fensa de la Llengua Pròpia, de la qual formo part, que assumeix íntegrament la resposta esmentada.

3. Fet que es demostra a les pàgines 59 i s., amb l'anàlisi de l'estatut jurídic del gal·lec a l'exterior de Galícia: Castella i Lleó, i Astúries.

Unió Europea de les llengües espanyoles diferents del castellà que disposen d'estatut oficial a Espanya, llengües que han trobat ja un primer reconeixement amb les tres versions lingüístiques del Tractat lliurades el 4 de novembre: l'euskera, el gallec i la llengua que es denomina *català* a Catalunya i a les Illes Balears i que es denomina *valencià* a la Comunitat Valenciana, amb la qual cosa el Govern proposa per assolir aquest objectiu que es modifiqui el vigent Reglament 1/1958; aquest Memoràndum, com és sabut, ha estat contestat en seu judicial per la Generalitat Valenciana i ha avivat la flama, per enèsima vegada, d'una qüestió transcendent per al País Valencià com és la polèmica sobre la unitat de la llengua catalana i la seva denominació i filiació a la Comunitat Valenciana.

B) Les qüestions que en l'àmbit estatal (p. 32 i s.) conformen els aspectes més bàsics, però necessaris, ja sigui d'indole constitucional o estatutària, sobre els drets lingüístics (distinció entre llengua oficial i llengua pròpia; anàlisi succinta de les SSTC 82/1986; 84/1986) fins a detectar la competència autonòmica de normalització lingüística que tenen les comunitats autònomes i que tardanament va reconèixer la STC 74/1989, de 24 d'abril; normalització que cal entendre en el sentit de disposar d'un programa polític que vinculí tots els poders públics radi-

cats a la comunitat autònoma, indicant-los en què obliga a cadascun específicament i definint les mesures concretes que s'hauran d'aplicar per aconseguir els objectius proposats. Tot això s'exposa a les pàgines 47 i s., sota el rètol «El paper dels poders públics respecte de l'oficialitat del gallec». Per descomptat, sí que es recullen els drets i deures tant en l'àmbit jurídic públic (p. 34 i s.) com en el privat (p. 41 a 47).

A partir d'aquí, i en ajustada síntesi, els autors estudien, entre d'altres, els aspectes següents: *a)* breu anàlisi de l'evolució de la legislació lingüística a Galícia (p. 56-57) i *b)* el règim del gallec al Parlament autonòmic, i en el *Valedor do Pobo*. Més endavant se situa «el gruix» de la qüestió lingüística del llibre, que no és altra que les plasmacions de la llengua gallega en l'àmbit administratiu, en què els autors s'aturen a analitzar rigorosament:

— Què significa el gallec com a llengua oficial de les administracions públiques a Galícia (de la perifèrica de l'Administració general de l'Estat, de l'autonòmica i de la local).

— La llengua en l'activitat formalitzada de les administracions públiques, és a dir, en el procediment administratiu, i les limitacions de la Llei 30/1992, de 26 de novembre, de règim jurídic de les administracions públiques i del procediment administratiu comú; i especialment

les del seu article 36 pel fet que no regula el dret d'opció lingüística per part dels ciutadans.

— La llengua en l'accés a la funció pública, una vegada més, situant aquesta problemàtica en el marc estret de la legislació i la jurisprudència, amb tot felicitament evolucionada al llarg de vint anys —però encara insuficient—, del Tribunal Suprem. Això es completa amb l'anàlisi de la Llei de la funció pública gallega, i d'alguna jurisprudència sobre aquest tema del Tribunal Superior de Justícia de Galícia, que els autors qüestionen.

— La llengua en l'ensenyament, i en tots els seus nivells, tema que enllaça amb una rica problemàtica que, en part, han resolt les SSTC 195/1989, 19/1990 i 134/1997. Cal destacar la STC 337/1994, de 23 de desembre (que per descomptat recullen els autors), i que conforma la constitucionalitat del model d'immersió lingüística amb atenció individualitzada, de manera que no existeix el dret a rebre educació únicament en castellà.

El llibre analitza també la presència del gallec a les universitats

de Galícia, prenent exemples comparats del País Basc i Catalunya, però fent-se ressò d'algunes polèmiques aparegudes al País Valencià (posem per cas la famosa STC 75/1997, de 21 d'abril,⁴ sobre l'autonomia universitària i la denominació constitucional de la llengua pròpia parlada al País Valencià com a català). Un criteri que, cal advertir-ho, està sent reiteradament seguit pel Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana (TSJCV), amb nou sentències fins ara, entre d'altres, la 330/2004, de 4 de març de 2004; la 393/2004, de 25 de març de 2004; la 518/2004, de 16 d'abril de 2004; la 677/2004, de 20 de maig de 2004, i la 158/2005, d'11 de febrer, en totes les quals es reconeix la unitat de la llengua i/o la validesa de les titulacions de filologia valenciana i filologia catalana amb l'afirmació següent: «La llicenciatura en filologia catalana avala sobradament el coneixement de la llengua d'aquesta comunitat, denominada oficialment valenciana en el seu Estatut d'autonomia, i en l'àmbit acadèmic, catalana».⁵

4. És bàsic el comentari que en fa Eva Pons a *Autonomies. Revista Catalana de Dret Públic*, núm. 23, 1998, número especial dedicat a les universitats.

5. I cal recordar, entre d'altres, la Sentència de l'Audiència Territorial de València 336/1987, de 4 de maig, que no va veure problemes de legalitat en el fet que les bases d'una convocatòria d'oposicions per a traductor de valencià a l'Ajuntament de Benidorm diguessin «valencià com a variant regional del dialecte català occidental». També és important la Sentència núm. 494/2005, de 20 de juliol, dictada en el recurs contenciós administratiu núm. 1755/04, Tribunal Superior de Justícia de la Comunitat Valenciana, Sala Contenciosa Administrativa, Secció Primera, que estima el recurs interposat per la Universitat d'Alacant contra

— La llengua —i la seva escassa presència— a l'Administració de justícia (p. 137 a 163), en què es parteix de l'insuficient article 231 de la LOPJ, completada amb les legislacions processals sectorials i la seva projecció sobre alguns ordres jurisdiccionals. Aquí no podem fer altra cosa que compartir totalment les crítiques dels autors a aquesta tímida regulació, tenint en compte el seu encert.

— La llengua en la toponímia, i en els mitjans audiovisuals i de comunicació, públics o privats, amb la valoració positiva, en la qual cosa coincideixo, de la Llei 1/1998, de 7 de gener, de política lingüística de Catalunya.

És obvi, finalment, que els autors donen un tractament específicament intens a altres qüestions igual d'interessants, com ara la tutela jurisdiccional dels drets lingüístics en els diferents ordres jurisdiccionals (p. 153 a 163), i apleguen unes interessants

pàgines sobre les derivacions que tenen les especialitats normatives en matèria lingüística —quant als usos del gallec, s'entén— en casos d'arbitratge per resoldre controvèrsies, bàsicament entre particulars.

En definitiva, l'obra s'insereix amb naturalitat entre les fites que, sobre el règim jurídic del gallec, i encara d'altres llengües no castellanes, han de ser conegudes per profans o per iniciats, per la qual cosa es constituirà en un referent inequívoc en aquesta matèria. I si a això s'uneix la correcta bibliografia que s'hi adjunta i la sistematitzada jurisprudència (del Tribunal Constitucional, Tribunal Suprem, Tribunal Superior de Justícia de Galícia i Tribunal de Justícia de les Comunitats Europees), juntament amb la referència normativa, només em resta animar-vos a la lectura i, potser, als seus autors perquè segueixin la poc gratificant tasca d'actualització del seu magnífic treball.

Josep OCHOA MONZÓ

---

la Generalitat Valenciana, en relació amb l'article 2.4 de l'Estatut de la Universitat d'Alacant, aprovat pel Decret núm. 73/2004, de 7 de maig, del Consell de la Generalitat Valenciana (que va suprimir la menció «acadèmicament català»). Ha passat exactament igual en el cas dels Estatuts de la Universitat Jaume I i de la Universitat de València. Vegeu ara la capital stc de 15 març de 2006.